

Especial International Forum on Intercountry Adoption & Global Surrogacy IV*

La Implementació del Conveni de La Haia sobre Adopció Internacional i l'Interès Superior de la Infància

Aquest informe presenta els temes i punts de discussió freqüents dels i les participants en l'Àrea Temàtica 1 (Implementació del Conveni de La Haia sobre Adopció Internacional i l'Interès Superior de la Infància) del Fòrum Internacional sobre Adopció Internacional i Subrogació Global, celebrat a l'Institut Internacional d'Estudis Socials de La Haia, Holanda, de l'11 al 13 d'agost de

2014. L'objectiu general d'aquesta àrea temàtica era identificar exemples de bones pràctiques i ressaltar els problemes i preocupacions sobre la manera en què s'implementa actualment el principi de l' "interès superior del nen/a". L'abast dels temes que es relacionen amb aquest principi és inevitablement extens i, a vegades, controvertit. A les sessions es va intentar de proporcionar

* Seguim aquest mes amb la sèrie iniciada en el número 75, en què estem traduint i publicant resums dels informes finals de cadascuna de les àrees temàtiques de l'[International Forum on Intercountry Adoption & Global Surrogacy](#). L'esdeveniment, que va reunir experts de diferents països, tenia com a objectiu analitzar les normatives, pràctiques i problemàtiques lligades a aquests dos fenòmens per tal d'informar les decisions de les autoritats centrals signants del Conveni de La Haia sobre Adopció Internacional i de la Comissió especial de la Conferència de La Haia. Les imatges que acompanyen el text corresponen a les jornades de treball del fòrum.

Direcció publicació:

Diana Marre
i Beatriz San Román

Continguts d'aquest número:

Sarah Richards

Imatge de portada:

Miguel Gaggiotti

Coordinació:

Victòria Badia

Traducció:

Victòria Badia

Difusió:

Maria Galizia

Subscripció i contacte:

gr.afin@uab.cat

ISSN: 2013-2956

GRUP D'INVESTIGACIÓ
Universitat Autònoma de Barcelona

Amb el suport de:

Aquesta publicació s'edita amb el recolzament del Ministeri d'Economia i Competitivitat a través del projecte I+D:

Adoptions and fosterages in Spain: tracing challenges, opportunities and problems in the social and family lives of children and adolescents (CSO2012-39593-C02-01)

una plataforma per a exposar una àmplia gamma de punts de vista sobre com millorar l'adopció internacional com a pràctica global per a satisfer millor els interessos de les persones adoptades involucrades. Els i les participants representaven a professionals, investigadors, acadèmics, persones adoptades i pares i mares adoptius. Els temes van incloure la posta en pràctica del principi de subsidiarietat, les pràctiques destinades a recolzar les persones adoptades i les famílies adoptives, les pràctiques vigents en matèria d'adopcions amb necessitats especials, i les diferents maneres en què els nens, nenes i la infància en general estan actualment emmarcades dins del Conveni de La Haia sobre Adopció Internacional (al qual d'aquí en endavant ens referirem simplement com a "Conveni de La Haia" o "el Conveni").

Els tres objectius temàtics d'aquestes sessions foren: 1) identificar qüestions problemàtiques en els conceptes d' «interès» i «subsidiarietat» i en la manera en què s'apliquen actualment; 2) revisar la pràctica existent, identificar les àrees de bones pràctiques i àrees que podrien desenvolupar-ne més; 3)

considerar críticament com es representen els nens, nenes i la infància.

L' "interès superior" com a concepte dins del Conveni de La Haia s'haurà d'ampliar per tal d'abastar els canvis i interessos que es produeixen en el decurs de la vida dels interessats i interessades en lloc de centrar-se sols en la infància. La conservació i l'accés a la informació precisa sobre les circumstàncies de cada adopció hauria de rebre una major prioritat en països emissors i receptors. L'assistència de les organitzacions internacionals d'adopció a les reunions de la Comissió Especial per revisar com està operant el Conveni, s'ha d'utilitzar de manera més eficaç per garantir que els interessos permanents de la persona adoptada siguin una prioritat. En les sessions es va destacar també el paper vital que suposen la informació, l'educació i el recolzament per a les famílies de naixement, les persones adoptades, les famílies adoptives i les agències en països emissors i receptors. Algunes de les idees d'aquest informe van més enllà del que el Conveni de La Haia pot regular. Tanmateix, una bona part de la importància del conveni no radica simplement

en el que s'estipula, sinó en la manera en què es conceptualitzen els nens i nenes, l'adopció, les persones adoptades i la família.

Les dades analitzades en aquest informe s'han extret d'aquestes cinc sessions participatives. A excepció de la sessió en la qual es va recolzar a les famílies adoptives, a cada sessió s'accedí conjuntament amb l'Àrea Temàtica 2 "Adopció Internacional, països d'origen, i famílies biològiques". Els i les participants en les sessions temàtiques, les conclusions de les quals es recullen en aquest text, van col·laborar proporcio-

nant informació sobre el seu contingut, tot i que no han de ser considerats com a coautors, ja que possiblement cada una de les persones participants hagués redactat aquest informe de distinta manera.

"L'interès superior de la infància" a les polítiques d'adopció

El principi de l' "Interès Superior de la infància" va sorgir a la segona mitat del segle XX i s'ha convertit en una narrativa establerta i fonamental del desenvolupament de la política contemporània i de la provisió de benestar per als nens i

nenes. Sobre aquest se sustenta actualment la pràctica de l'adopció. Els valors i les suposicions sobre el que representen els interessos superiors poden variar, però en la política de l'adopció, aquests interessos estan inextricably vinculats als drets de nens i nenes. Es considera que la família –alguna forma d'estructura familiar– és el lloc més adequat per a la cura i el benestar dels nens i les nenes. Les polítiques d'adopció s'han construït sobre aquesta idea, considerant la família com quelcom natural, per la qual cosa el seu eix principal ha estat la reincorporació de nens i nenes a una estructura familiar que pugui proporcionar-los la cura i una resposta adients a les seves necessitats. Si bé algunes veus argumenten que la política d'adopció no sempre ha tingut present l'interès superior dels nens i nenes, l'assumpció que una família és el lloc on han d'estar, ha sigut, i segueix sent, considerada com a evident. Tanmateix, malgrat que el seu "interès superior" ha estat evocat en tots els debats contemporanis sobre adopció, tant a nivell nacional com internacional, segueix existint una certa ambigüitat entorn del que representa en

realitat el concepte. En part perquè els interessos sovint es construeixen a través d'altres posicions dominants, com són les dels països d'origen i recepció, les agències d'adopció i les organitzacions de drets humans.

El que significa l' "interès superior" en el discurs de l'adopció ha anat canviant històricament a mesura que es modificaven les idees sobre l'adopció en si. L'enfocament del "clean-break" o ruptura-neta va ser considerat en el seu dia en interès de totes les parts afectades, inclosos els nens i nenes. Aquest enfocament, predominant fins al 1950, promogué idees assimilacionistes i redemptores sobre l'adopció i el seu paper en la imitació de la família biològica o "natural". Des de la dècada de 1970, les primeres mares o mares biològiques van desafiar amb èxit aquest enfocament i les persones adoptades començaren a defensar el dret de conèixer el seu passat. A l'actualitat, es reconeix que l'enfocament de "ruptura" amb el passat no respon a l'interès superior de les persones adoptades, per la qual cosa les adopcions nacionals s'han transformat cap a un enfocament més obert.

Aquesta perspectiva va aparèixer reiteradament en el decurs dels debats al Fòrum, junt amb el consens que l'apertura en l'adopció internacional, tot i ser complexa, s'haurà de fomentar.

L'interès superior i el principi de subsidiarietat

Mónica Dowling il·lustrà la subjectivitat del concepte de l' "interès superior" en la política d'adopció i assenyalà la necessitat de contextualitzar-lo per poder aplicar-lo més eficaçment. S'argumentà que el mot no ha de ser un concepte abstracte, sinó que s'ha d'utilitzar com un procés de presa de decisions pràctic i sensible als canvis en els interessos de la persona adoptada. Els i les participants van posar l'èmfasi en la necessitat de "considerar el nen-a en particular enfront dels qui prenen decisions en nom seu", argumentant que cal que les agències d'adopció estiguin obligades a donar comptes de manera més efectiva sobre les decisions que prenen.

Els i les participants determinaren que caldria implementar una guia i una llista de verificació dels interessos que permetessin d'informar a la persona

adoptada de com es va prendre la decisió d'adopció, prioritant el seu interès superior i respectant el principi de subsidiarietat. Es va suggerir que les directrius haurien de començar amb la pregunta: "Què hauria de poder dir a la persona adoptada sobre la decisió de haver-la declarat adoptable a través d'un procés d'adopció internacional?" La llista de verificació que es proposa a continuació no s'ha d'entendre com a exhaustiva, però és indicativa de les maneres en què el principi de l' "interès superior" es pot practicar i explicitar en les decisions d'adopció. També mostra exemples de com els detalls de les circumstàncies que rodegen les adopcions es poden posar a disposició de les persones adoptades.

- Quines van ser les característiques i circumstàncies del nen o nena que es van tenir en compte en la recerca d'una solució de benestar a l'estat d'origen abans de l'adopció? A quines possibles conseqüències es va donar prioritat enfront del principi de subsidiarietat?
- Quins riscos particulars per al nen o nena van ser considerats en la decisió?

- Quines estructures de benestar estaven disponibles al país d'origen i al de recepció quan es va prendre la decisió de l'adopció internacional?
- Qui va ser o és considerat adoptable a l'estat d'origen i al país de destí en el moment en què es va prendre la decisió?

- Com va ser la presa de decisió d'adopció, qui la va prendre i quins factors es van tenir en compte?
- Quines necessitats especials o particulars del nen o nena s'han tingut en compte a l'hora de prendre la decisió de declarar-lo adoptable en adopció internacional?
- Quina informació es conserva (documents, informació sobre l'ADN, objectes i primera informació de la família, etc.)?
- Quins esforços es van fer per localitzar la primera família o família de naixement?

- Quins esforços específics es van dur a terme per reunificar el nen o nena amb la seva primera família?

El Conveni de La Haia exigeix una Autoritat Central de l'adopció en els països d'origen i en els estats receptors. El paper d'aquestes autoritats podria ampliar-se per proporcionar un sistema d'informació *online* integrat, al qual les persones adoptades i les primeres famílies poguessin accedir i en el qual poguessin afegir-hi informació. Els països receptors també s'han de considerar responsables d'exigir que la informació sigui recollida, sigui precisa, es mantingui i estigui disponible.

En la seva presentació, Hollee McGinnis va fer una apelació a les polítiques d'adopció per ser vistes "des del cor i no sols des del punt de vista intel·lectual". Va posar l'accent en què la persona adoptada no busca sols "informació important", sinó també els detalls "petits i aparentment insignificants" sobre el seu passat. La Convenció no defineix la naturalesa de l'adopció (tancada o oberta), això ho deixa a la legislació nacional. En alguns sistemes jurídics nacionals, l'adopció és encara tancada,

la qual cosa no respon de cap manera a l'interès superior de la persona adoptada, ni als interessos de la seva primera família ni, de fet, als de la família adoptiva. No s'ha d'assumir que les famílies adoptives sempre i necessàriament desitgen adopcions tancades. Molts pares i mares adoptius busquen activament més informació per als seus fills i filles. Buscar abans que "el camí es refredi" és quelcom en què les famílies adoptives s'involucren amb poc recolzament dels països d'origen i de recepció.

L' "interès superior" com a concepte no sols és ambigu, sinó també dinàmic, ja que els interessos d'una persona adoptada canvien en el decurs de la seva vida. El reconeixement de les persones adoptades com quelcom més que infants es descuida en la majoria de les discussions sobre benestar. Aquesta representació dominant de l' "adoptat-com-a-nen" impedeix el reconeixement de l'adopció com un canvi i una experiència vital llarga. Per tant, un major èmfasi en la persona adoptada com a ésser i també com a *projecte d'ésser* és un imperatiu. La inclusió de les veus de les persones adoptades és de summa

importància per entendre com els interessos varien al llarg del temps.

La Convenció de les Nacions Unides sobre els Drets de la Infància ha influït de manera decisiva en la determinació dels valors que es destaquen en el Conveni de La Haia sobre Adopció Internacional, incloent-hi el que es coneix com a "principi de subsidiarietat" al qual dediquem el següent apartat.

El principi de subsidiarietat

El "principi de subsidiarietat", integrat en el Conveni de La Haia, estableix una sèrie de prioritats per complir amb l'interès superior dels infants. A l'inici d'aquest, s'estableix que s'han de prendre "amb caràcter prioritari, mesures adequades que permetin mantenir el nen o nena en la seva família d'origen".

Les famílies biològiques han de rebre assistència per garantir el seu manteniment i, en cas de separació, s'haurà de disposar de recolzament per a la reunificació. Si les opcions per protegir la integritat de la família biològica s'han esgotat o no estan disponibles, llavors l'adopció nacional en el país de naixement del nen o nena és la següent al-

ternativa. Si l'adopció nacional no pot proporcionar una llar permanent, llavors s'haurà de considerar l'adopció internacional. En una prioritització de les possibles solucions, el Conveni de La Haia prioritza les solucions familiars permanents, incloent-hi l'adopció internacional, per damunt de la cura temporal o institucional a l'estat d'origen de l'infant. Algunes organitzacions impugnen aquesta prioritització, suggerint que cal donar resposta a l'interès superior del nen o nena dins del seu país d'origen, encara que sigui recurrent a l'atenció institucional. La pràctica de l'aplicació del principi de subsidiarietat és clarament controvertit.

Els debats en el Fòrum reiteraren la preocupació per la ambigüitat de l'aplicació del principi de subsidiarietat. Quan es qüestiona si aquest és un bon principi, la resposta va ser que "si això significa que els països signen la convenció per guanyar recolzament per al benestar dels nens i nenes, llavors sí. Però ha d'estar subordinat al seu interès superior i no a l'inrevés. La pràctica de la subsidiarietat no és necessàriament d'interès superior per al nen o nena; si l'adhe-

sió al principi de subsidiarietat produeix un resultat que no respon al seu interès superior, no s'ha d'aplicar".

Es va argumentar en reiterades ocasions que, si l'adopció internacional es practica èticament, sols s'hauria de recórrer a ella quan un infant necessita una família. La necessitat de garantir que l'adopció internacional no sigui impulsada per una demanda de nens i nenes per part dels adoptants o les agències d'adopció va ser molt reiterada per Cruz en la seva conferència. Moltes de les persones participants, inclosos Mark

Riley, David Smolin i Kay Johnson, també destacaren exemples on nens i nenes foren innecessàriament apartats de les famílies biològiques.

La manera en què s'ha d'organitzar el recolzament a les famílies de naixement en relació amb el principi de subsidarietat va suscitar un considerable debat. Mentre que algunes persones suggeriren que el finançament ha d'arribar a través d'agències i adoptants entre països, altres ho consideraven potencialment problemàtic. Nigel Cantwell va suggerir que l'objectiu ha de ser l'eliminació total dels diners en el procés d'adopció internacional. Can-

twell argumentà que els i les adoptants no poden ni han de respondre a qüestions més àmplies de la pobresa, fins i tot en el nivell micro relatiu a famílies específiques. Les donacions de les persones adoptants a famílies poden induir sentiments de culpa per haver adoptat uns nens o nenes i no uns altres i, finalment, contribuir a la sensació que alguns nens i nenes estan sent comprats amb aquestes donacions a fi de recolzar a altres que romanen en les famílies. Altres participants consideraren que els orfenats finançats amb fons externs que estan vinculats a les agències d'adopció internacional s'haurien d'eliminar. Mark Riley apuntà que aquests impedeixen el desenvolupament d'estructures d'assistència social en alguns països d'origen. David Smolin va suggerir la possibilitat que les agències compleixen un paper de recolzament a les famílies biològiques i de reunificació familiar, i no sols en l'adopció com a tal. Nigel Cantwell argumentà que s'ha d'encoratjar als països d'origen a sol·licitar ajuda al desenvolupament per recolzar l'atenció preventiva per protegir les famílies i propiciar la reunificació familiar.

Recolzament als adoptats

Hilbrand Westra facilità una discussió en la qual es va reiterar que les persones adoptades s'han d'incloure en la formulació de polítiques, de manera que es tingui en compte el seu "interès continuat". També s'argumentà que hauria de tenir una major consideració en el llenguatge utilitzat pel Conveni de La Haia per incloure nens i nenes com a provinents i com a part de les seves primeres famílies.

Fomentar una cultura d'apertura en l'adopció és un aspecte vital per a l'interès superior de la persona adoptada. Aquesta apertura s'ha d'articular de manera més explícita en la legislació nacional per tal d'obligar als estats a reconèixer el vincle indissoluble que existeix entre l'accés a informació precisa i el benestar en la construcció de la identitat. Aquesta informació no ha d'estar exclusivament relacionada amb les famílies biològiques. De fet, no totes les persones adoptades busquen les seves famílies biològiques. La informació relativa als detalls i circumstàncies de la seva adopció pot ser molt valuosa i també ha d'estar disponible.

L'adopció com una experiència dinàmica i social, però viscuda individualment, va aparèixer reiteradament durant les sessions del Fòrum. Es va determinar que la necessitat de recolzament augmenta potencialment a mesura que la persona adoptada madura, però, tanmateix, aquest es descuida donat que el focus del Conveni és predominantment la preocupació pels nens i nenes.

Actualment els grups en defensa de les persones adoptades i dirigits per persones adoptades reivindiquen activament els interessos dels seus membres i la seva inclusió en els debats i el desenvolupament de polítiques que permetrien de superar algunes de les limitacions actuals del debat sobre l' "interès superior". El Conveni articula la necessitat d'escoltar les veus dels nens, nenes i joves en les decisions d'adopció en l'article 4, i la Conferència de La Haia ha establert una pràctica perquè les veus de les persones adoptades adultes siguin escoltades a les reunions de la Comissió Especial, l'objectiu de les qual sigui revisar el funcionament pràctic del Conveni. Les persones adultes adoptades representants de les ONGs han es-

tat admeses com a observadores per a assistir a aquestes reunions. Diversos participants van defensar que organitzacions com United Adoptees International (UAI) oferirien un element afegit útil en les discussions polítiques.

Recolzament a les famílies adoptives

Sovint, s'atribueix a les persones adoptants una sèrie d'atributs, tant positius com negatius. A vegades se'ls percep com a consumidors privilegiats, disposats a pràctiques abusives, i en ocasions són acusats de ser "racialment inconscients". Se'ls demana que responguin a les múltiples deficiències que els nens i nenes adoptats puguin tenir de forma individual, fins al punt que hi ha qui sosté que se'ls exigeix demostrar la seva capacitat de ser "súper pares i mares" per ser considerats idonis per a l'adopció. S'estima que més d'un milió d'infants han estat adoptats a través de l'adopció internacional. Tanmateix, se'n sap ben poc sobre les activitats i estratègies actuals que les famílies adoptives empren per recolzar els seus fills i filles. Tampoc existeix un recolzament formal i integral per a les famílies, més enllà del perío-

de immediatament posterior a la formalització de l'adopció. La referència a la necessitat de recolzament és evident en el Conveni (articles 9, 20 i 30), però es deixa a cada estat la determinació de quins serveis s'han de proporcionar.

Identificar formes eficaces de recolzament a les famílies en el tractament de les fronteres racials, culturals i familiars amb què la persona adoptada es troba, respon al seu interès i al de la seva família adoptiva. En la presentació de Katie Hoffman, es van destacar exemples de bones normes i pràctiques pel que fa al recolzament. També es van identificar les preguntes que encara resten per resoldre:

- S'haurien d'establir unes normes estandarditzades de recolzament a les famílies adoptives? I si és així, quines haurien de ser?
- Fins a quin punt poden ser universalment definits els serveis de recolzament?
- Fins a quin punt s'haurien de diferenciar dels serveis d'adopció nacional?
- Com superar els desafiaments del finançament, la racionalització i la

normalització en la provisió de recolzament?

- Com es defineix un servei "eficaç" i com podem determinar quins serveis ho són?
- Com podem aconseguir un esforç unificat, entre els pares i mares adoptius, els adoptats i adoptades i els professionals de totes les disciplines, en el disseny i prestació del recolzament a l'adopció durant tota la vida?
- Què és el que hem de fer/canviar perquè els nens i nenes adoptats

amb "necessitats especials" tinguin cabuda?

- Quina mena de cooperació es necessita entre els països d'origen i els receptors per millorar els resultats d'adopció?
- Quins serveis poden/o han d'aplicar-se per a les persones adultes adoptades i les famílies de naixement?

És important abordar aquestes preguntes per reduir l'ambigüitat actual entorn del recolzament post-adoptiu i reiterar la seva importància per als països receptors i d'origen.

La preocupació per no patologitzar l'adopció i les persones adoptades mitjançant un recolzament específic és també una qüestió rellevant. La incorporació a l'adopció de recolzaments més amplis, a través dels serveis de família als estats de recepció, es considerarà important per a reduir-ne el risc. Alguns representants d'agències comentaren la seva frustració quan els pares i mares adoptius no busquen el recolzament que segons el seu parer necessiten. Tanmateix, un exemple anecdòtic il·lustrà l'ansietat que senten en demanar ajuda. A una família adoptiva se li va denegar

una segona adopció en base que havien depès en excés del recolzament post-adoptiu en la seva primera adopció.

Hom apuntà també que les famílies adoptives són sovint construïdes com l'"altre", com a "diferents" o "fora de la norma" pels professionals, i que les famílies en general poden mostrar-se reticents a invitar els serveis socials a casa seva. Aquesta ansietat es fa palesa també en les investigacions amb les famílies, que temen la retirada de la custòdia dels seus fills i filles si no es mostren preocupats o d'alguna manera no estan "a l'alçada". No hem d'assumir que les famílies adoptives són diferents en aquest sentit, ni s'ha de patologitzar pel fet de ser-ho.

Hom argumentà que el recolzament a les famílies adoptives ha de ser independent del de la persona adoptada. Tanmateix, hi ha algunes qüestions comunes a ambdues. La necessitat d'abordar l'estigma de l'adopció, combatre el racisme i la discriminació van ser aspectes destacats pels adults i adultes adoptats i les organitzacions en el Fòrum. El Conveni de La Haia posa l'èmfasi en la deguda consideració en la cria dels

nens i nenes adoptats del seu origen ètnic, religiós i cultural (article 16). Els grups de recolzament se centren habitualment en activitats que tenen com a objectiu vincular la persona adoptada amb llur cultura d'origen, però hem de suposar que aquestes activitats ajuden als nens i nenes en l'aprenentatge d'estratègies per respondre al racisme en els països d'adopció. La modificació de l'article 16 per incloure la raça junt amb l'etnicitat, la religió i la cultura remarcaria la importància de distingir l'una de les altres com a part de qualsevol recolzament i assessorament pre- i post-adoptiu.

L'estudi psicosocial

L'estudi psicosocial que es fa a les famílies que sol·liciten una adopció és important, en tant que punt de partida per al diàleg amb elles. L'article 15 del Conveni de La Haia recull la necessitat d'un informe que inclogui aspectes com la capacitat jurídica i l'aptitud per adoptar, els antecedents familiars, l'historial mèdic i l'entorn social. Tanmateix, existeix una variació inacceptable en les normes, qualitat i durada de l'avaluació als paï-

sos que han ratificat el Conveni. D'altra banda, les investigacions realitzades han relacionat les adopcions truncades amb enfocaments pobres dels informes psicosocials. Un informe rigorós és un punt de partida vital per als interessos i protecció de nens i nenes.

Un procés d'avaluació més estandarditzat dins d'un marc ètic i legal milloraria les directrius existents creades per la Conferència de La Haia. En resposta als interessos de nens i nenes adoptats, l'informe psicosocial hauria de revelar amb precisió les capacitats dels i de les potencials adoptants per satisfer les seves necessitats. Hom remarcarà també la necessitat que l'estudi inclogui de manera més efectiva temes fins ara descuidats, com el del racisme. Els i les participants en aquesta sessió també subratllaren que el nombre creixent d'infants adoptats amb "necessitats especials", augmenta la necessitat d'estudis psicosocials estandarditzats i d'una estructura de recolzament integral que inclogui un sentit de responsabilitat professional en relació amb el recolzament de les famílies per part de les agències d'adopció.

Organitzacions de recolzament informal

En les sessions de treball, s'identificà la funció de les organitzacions informals en el recolzament de les famílies. Organitzacions com Overseas Adoption Support and Information Services (Oasis) ofereixen cursos per a les famílies adoptives, com per exemple 'W.i.s.e. up' que aborda l'estigma de l'adopció i el racisme en famílies amb nens i nenes petits. Les organitzacions voluntàries, com Children Adopted from China (CACH), han esdevingut al Regne Unit mecanismes de recolzament per a les famílies i els seus fills i filles, donada l'absència de recolzaments més formals. Katie Hoffman identificà les següents formes de recolzament informal en aquestes organitzacions: recolzament pràctic i emocional, intercanvi d'informació, i possibilitat de compartir experiències i establir xarxes que incloguin estratègies i recomanacions de serveis. També va descriure el paper d'aquestes organitzacions per normalitzar l'adopció i connectar els nens, nenes i les seves famílies amb els països d'origen.

Necessitats especials en les adopcions

Hans van Loon (de l'Oficina Permanent de la Conferència de La Haia), que va assistir al fòrum en qualitat d'observador, va identificar la necessitat d'establir una major consciència de les qüestions relacionades amb les adopcions amb necessitats especials entre països. Va posar l'èmfasi en la importància de l'educació de pares i mares. Aquest punt es va reiterar en les sessions de treball, en les quals s'amplià per incloure també l'educació i el recolzament dels serveis socials dels països d'origen.

Diverses persones participants assenyalaren que la pobresa i l'estigma

eren la força impulsora de les adopcions amb necessitats especials. Una aplicació adequada del principi de subsidiarietat ha de garantir que les famílies biològiques rebin l'atenció mèdica i social que necessiten per conservar i mantenir els seus fills. El treball de consciència pública també hauria de qüestionar les percepcions del mot "no-adoptable".

Definicions

El significat de "Necessitats Especials" depèn del moment i del context específic. No obstant això, la necessitat que els països receptors i d'origen comparteixin definicions comunes, es considerà de vital importància per proporcionar als nens i nenes, famílies adoptives adequades. Els representants de les agències d'adopció coincidiren que, si bé es necessita una major sensibilitat cap a les etiquetes atribuïdes als nens i nenes, la informació proporcionada pel país d'origen sobre cada cas individual i les seves necessitats específiques hauria de ser més clara. La falta d'informació i la diversitat de la definició fa que el temps d'espera per trobar la família adequada s'allargui, en tant que les agències bus-

quen més informació en el país d'origen o intenten de localitzar famílies alternatives, a causa que les necessitats són més grans del que s'esperava inicialment. Les agències informaren que existeixen discrepàncies importants entre les necessitats que són acceptades a l'informe psicosocial i les dels expedients de nens i nenes que reben. Aquest desajust fa que les agències puguin intentar d'encoratjar adoptants potencials per acceptar assignacions que vagin més enllà d'allò pel que han estat avaluats. Al mateix temps, les famílies adoptants rebutgen assignacions de nens i nenes amb necessitats especials, perquè no han estat avaluades pel cas i temen no ser capaces de satisfer aquestes necessitats. Aquesta falta d'informació resulta en períodes de temps més llargs per als nens i nenes en espera d'adopció i en un major risc de fracàs de l'adopció.

És evident que existeix una considerable diversitat en les necessitats especials: alguns menors són discapacitats i d'altres tenen problemes molt més greus. Les necessitats psicològiques especials, així com les necessitats d'aprenentatge o la condició d'estar afectat pel

VIH necessiten ser considerades. Paolo Palmerini explicà que Itàlia considera nens i nenes amb necessitats especials els grups de germans/es, els qui són considerats més grans (de set anys en endavant) i els qui tenen passats difícils, discapacitats físiques, traumes psicològics i antecedents familiars abusius. En altres casos es considera que tenen "necessitats particulars", però es reconeix la seva capacitat de resiliència per superar-les. Palmerini argumentà que hi hauria d'haver una millor diferenciació, ja que a l'actualitat "necessitats especials" és un concepte massa ampli. Els participants també assenyalaren que la definició hauria d'incloure també la institucionalització i la desnutrició.

Qualitat de l'Agència de Col·locació i Formació per a Nens amb Necessitats Especials

Hom assenyalà que s'atorga poc o cap valor a la qualitat de la formació, l'anàlisi i el recolzament de les agències i que actualment les agències que tenen més èxit són les que proporcionen el servei al menor cost. Es va apuntar fins i tot que algunes agències realitzen les assigna-

cions per telèfon. Els i les participants sostingueren que es necessita una millor supervisió de les agències. Actualment, cada agència dissenya el seu curs de preparació i determina les millors pràctiques. En l'adopció internacional, adaptar els cursos a les necessitats d'un nen o nena en particular és difícil, ja que aquests solen estar indeterminats en el moment de la formació. Per tant, la preparació tendeix a generalitzar-se. La formació addicional en el moment de l'assignació podria ajudar a abordar les necessitats específiques de cada nen i nena. També es va reconèixer que l'assignació obre un nou àmbit de treball, en el sentit de poder identificar les necessitats d'un nen o nena en particular en aquest moment, sovint amb escassa informació disponible.

Un dels temes que sorgiren en la discussió va ser la necessitat d'una millor capaciació dels organismes per recolzar i avaluar les necessitats dels nens i nenes més grans que han estat institucionalitzats. Per ajudar als futurs pares i mares adoptius, les agències han de comprendre que la mateixa institucionalització pot donar lloc a necessitats

especials. Si les agències no tenen una comprensió profunda d'aquests temes, no podran avaluar amb eficàcia la capacitat de les famílies adoptants.

Les famílies poden tenir accés a serveis de recolzament, tant com una mesura preventiva com una estratègia d'intervenció en cas de problemes. Cal un recolzament professional per preparar els infants per a la seva adopció i per a les primeres trobades amb els i les adoptants en el país d'origen. Hom va reconèixer la dificultat de trobar famílies als nens i nenes amb necessitats especials, a nivell nacional en els països d'origen,

i l'impacte potencial sobre els serveis de recolzament en els països de recepció, que suposa el recolzament dels nens i nenes adoptats internacionalment. Els i les adoptants sovint han d'esbrinar pel seu compte quines són les necessitats del nen o nena i passar un procés de dol quan aquestes necessitats són molt diferents al que s'esperaven (com també ho passen les famílies de naixement que tenen un nen o nena amb discapacitats). A algunes famílies adoptives els preocupa demanar ajuda i recolzament, ja que temen que pugui semblar que no porten bé la situació. Per això, hi ha qui sols accedeix a serveis de recolzament privats (en lloc de públics), la qual cosa fa que aquestes ajudes depenguin directament de les possibilitats econòmiques i d'accés de les famílies.

Hi va haver consens sobre la importància d'un bon recolzament post-adoptiu i sobre la necessitat que les famílies tinguin un ràpid accés a l'ajuda especialitzada, alhora que es manifestava la preocupació sobre l'existència de llargues llistes d'espera. Es va insistir que les famílies adoptants necessiten temps i espai, així com també recolzament per

treballar les qüestions particulars relacionades amb l'adopció de nens i nenes amb necessitats especials. El representant d'una agència d'adopció va assenyalar que els infants, les adopcions dels quals no estan regides pel Conveni de La Haia, en última instància, aconseguixen més recolzament quan arriben al país receptor, ja que la família passa per un procés d'avaluació per aconseguir culminar els seus processos: "A les famílies de La Haia sols els queda demanar ajuda". La preocupació al voltant de si els països receptors són actualment capaços de proporcionar el recolzament necessari per aquests nens i nenes i les seves famílies va aparèixer de manera reiterada a les sessions de treball.

Formació i Necessitats Especials

La insuficient formació de tots els qui participen en les adopcions amb necessitats especials va ser identificat com a problema. Paolo Palmerini va destacar la importància d'enfortir les capacitats dels pares i mares adoptius. La millora de la formació i l'educació dels qui treballen per les agències també va ser destacat en diverses ocasions. Tanma-

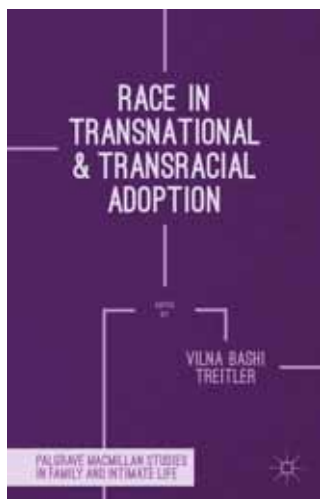
teix, en el que es va posar un major èmfasi, va ser en el paper de l'educació per protegir la preservació de la família. La reducció de la necessitat d'aquestes adopcions mitjançant la lluita contra l'estigma i l'extensió del coneixement sobre la cura dels infants amb necessitats especials va ser considerat un aspecte essencial de l'aplicació del principi de subsidiarietat.

Observacions finals

L'informe que resumeix aquest text no pretén d'arribar a un consens sobre les idees i suggeriments de canvi articulades en el Fòrum. Els debats varen ser extensos i, a vegades, polaritzats. Algunes de les idees d'aquest informe bé es poden estendre més enllà del que la Convenció pot regular. Tanmateix, part de la potència de la Convenció no radica simplement en allò que estipula, sinó en com conceptualitza els nens i nenes, l'adopció, les persones adoptades i la família. Aquest marc dóna forma a idees i actituds tant dels països d'origen com dels receptors. Els següents punts van ser compilats pels participants de l'àrea temàtica sobre el Conveni de La Haia i l' "interès superior", com a indicatius dels debats celebrats i com a aspectes fonamentals a canviar del Conveni. Com a tals, representen recomanacions sobre canvis que millorarien les vides de totes les persones que participen en l'adopció.

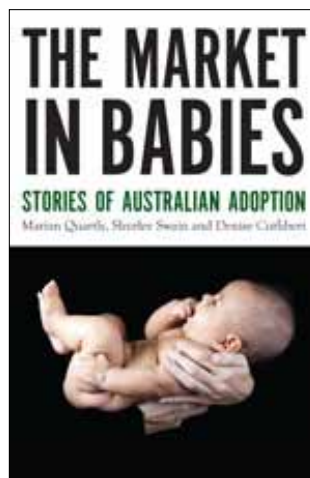
- Cal ampliar l'abast del que constitueix l' "interès superior" per incorporar l'adopció com quelcom dinàmic i que es mantén al llarg de tota la vida.
- Els serveis post-adoptius s'han d'ampliar per tal de reflectir l'interès superior de la persona adoptada durant tota la vida.
- Els serveis de recolzament han de ser desenvolupats per i amb les organitzacions.
- El principi de subsidiarietat ha de seguir sent fonamental, però s'ha de millorar amb el recolzament dels països receptors i d'origen, i estar subordinat als interessos individuals de l'infant.
- La informació sobre la família de naixement i les circumstàncies que motivaren l'adopció s'ha de mantenir en pro dels interessos de les persones adoptades adultes. Es podria organitzar una base de dades *online*, on aquesta informació es pugui emmagatzemar, sota la responsabilitat dels països de recepció i d'origen amb el recolzament de La Haia.
- Les adopcions amb necessitats especials han de tenir lloc junt amb la conscienciació de l'opinió pública i l'assistència mèdica i social per tal de reduir l'estigma de necessitats especials, alhora que es proporciona un millor recolzament a les famílies per a la cura de les necessitats dels seus fills i filles en els països d'origen.
- És essencial una millor formació per als qui participen en les adopcions amb necessitats especials en els països de recepció: agències, treballadors socials i pares i mares.
- Les organitzacions i grups de persones adoptades haurien de tenir més oportunitats de ser escoltades en les reunions de la Comissió Especial per tal d'assegurar que les seves contribucions siguin prioritzades en els debats.
- El coneixement acumulat sobre les necessitats canviants, els interessos i els desigs de la persona adoptada durant tot el seu cicle de vida s'han de tenir en compte en la negociació de qualsevol futur conveni sobre els nens i nenes i la formació de la família.

PER LLEGIR

Treitler, Vilna Bashi
(2014)
[*Race in Transnational and Transracial Adoption*](#)
Basingstoke (Regne Unit): Palgrave Macmillan

Quan, a través de l'adopció, es formen famílies a través de barreres socials (o dels límits que separen el "Primer Món" i el "Tercer Món"), quin paper juga la raça? Compost per contribucions de banda i banda de l'Atlàntic, aquest llibre aborda la qüestió de la raça en l'adopció transnacional i transracial. Els autors i autores analitzen com les agències d'adopció tracten el tema; com pares i mares entenen la raça com un factor en la criança dels seus fills i filles adoptius; el paper que juguen els anomenats "campaments culturals" (*culture camps*); i com, per bé o per mal, la política social dóna forma als aspectes racials de l'adopció.

Quartly, M., S. Swain, and D. Cuthbert
(2013)
[*The Market in Babies: Stories of Australian Adoption*](#)
Clayton: Monash University Publishing

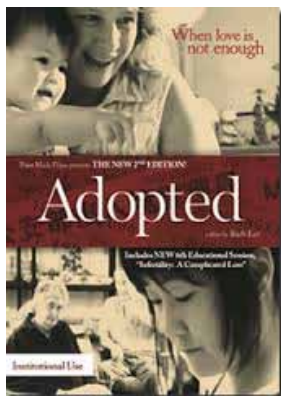
En un moment en què les adopcions a Austràlia estan en un mínim històric i els parlaments de la nació demanen disculpes a pares, mares i persones adoptades pel dolor causat per les pràctiques del passat, aquest llibre analitza la història de l'adopció en aquell país. Els autors identifiquen un contínuum històric entre el passat i el present, confrontant la idea de l'adopció com una mesura de protecció basada en l'interès superior de la infància amb les evidències de l'existència d'un mercat de bebès.

Biniés, P.; Kosovsky, R. i Andrea Majul (2015)
[*Iguales y Diferentes*](#)
Il·lustracions: Fernando Rossia
Barcelona: ADDIF (Associació en Defensa del Dret de la Infància a la Família)

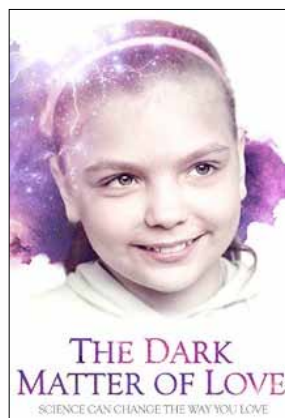
Les diferents formes de discriminació, xenofòbia i racisme s'aborden en aquesta guia, pensada com una eina per al abordatge amb alumnes de l'escola infantil i primària. És una adaptació de *Somos Iguales y diferentes: Guía para niños y niñas de prevención de prácticas discriminatorias*, de l'Institut Nacional contra la Discriminación, la Xenofobia y el Racismo d'Argentina. Des de la [web de Addif](#), es poden descarregar les versions castellana i catalana.

PER VEURE

Adopted

Lee, Barb (2008)
Estats Units, 80 min.

Moltes històries sobre l'adopció internacional giran entorn d'una imatge compassiva i generosa de les famílies i la nació d'acollida. En canvi, aquest documental s'allunya de les visions amb glamur per centrar-se en els seus aspectes més aspres. Barb Lee s'endinsa a la vida íntima de dues famílies amb bones intencions i ens mostra els desafiaments subtils que enfronten: la primera, està en la primera etapa del seu procés per adoptar a Xina; a la segona, la filla que va ser adoptada a Corea ja és una dona de 32 anys que, impulsada per la malaltia terminal de la seva mare adoptiva, intenta de crear el vincle que mai tingueren.

The Dark Matter of Love

McCarthy, Sarah (2012)
Estats Units, 80 min.

La família Díaz adopta tres nens russos: Marcha, de catorze anys, i dos bessons de cinc anys, Marcel i Vadim. Quan el procés de vinculació resulta més complicat del que havien imaginat, contracten el Dr. Robert Marvin, de la Universitat de Virgínia. El documental mostra les dificultats i avenços de tots els membres de la família, inclosa Cami, la filla biològica dels Díaz.

Féjerman, D. (2015)

La adopción

Espanya, 96 min.

Inspirada en l'experiència de la seva directora, Daniela Féjerman, la pel·lícula mostra el viatge d'una parella catalana a un país d'Europa Oriental per adoptar un nen. Amb un excel·lent treball interpretatiu, el llargmetratge mostra amb sensibilitat i honestedat els vaivens emocionals dels protagonistes, així com la cara més obscura d'un sistema que trafica amb el futur de nens i nenes i l'esperança de mares i pares.

Futerman, S. & Miyamoto, R. (2015)

Twinsters

Estats Units, 81 min.

El febrer de 2013, Anaïs Bordier, una estudiant francesa que viu a Londres, s'estremeix en veure un vídeo a YouTube protagonitzat per Samantha Futerman, una actriu de Los Angeles amb qui té una increïble semblança. En descobrir que ambdues van néixer el mateix dia a Busan, Corea, i van ser adoptades, Anaïs contacta amb Samantha a través de Facebook. El documental segueix aquestes dues dones, que resulta que són germanes bessones, des que es troben per primera vegada fins al viatge que faran juntes a Corea.